

חולין לב

משה שווערד

1. תוספות מסכת חולין דף לב עמוד א

נשחטה בהמה אחרת עמה לרבנן פרה כשרה - ואם תאמר ואותה ולא אותה וחבירתה לרבנן למה לי אי לשוחט בהמה אחרת עמה תיפוק ליה מטעם מלאכה כמו חתך דלעת עמה ויש לומר דאיצטריך לשוחט שתי פרות ונתכוין לשחוט דמשום מלאכה אחרת לא מפסלו כיון דשתייהן לשם פרה.

2. רמב"ם יד החזקה הלכות שחיטה פרק ג

(א) חמשה דברים מפסידין את השחיטה ועיקר הלכות שחיטה להזהר בכל אחת מהן ואלו הן שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור:

(ב) שהייה כיצד הרי שהתחיל לשחוט והגביה ידו קודם שיגמור השחיטה ושהה בין בשוגג בין במזיד בין באונס וחזר הוא או אחר וגמר את השחיטה אם שהה כדי שיגביה את הבהמה וירביצנה וישחוט שחיטתו פסולה ואם שהה פחות מכדי זה שחיטתו כשרה:

3. ספר שערים מצויינים בהלכה

ומפרש הב"ח (יו"ד סי' כג) דנקט כן משום דבמשנה שנינו נפלה סכין והגביהה, זהו שוגג, נפלו כליו והגביהן, זהו מזיד, דלמה לו להשהות באמצע השחיטה כשביל הגבהת בגדיו יגביהם אחר השחיטה, השחיו את הסכין ועף, פי' קודם השחיטה השחיה ונתייגע וכשהתחיל לשחוט לא היה בו כח ופסק שחיטתו ובא חבירו וגמרה [עי' ברש"י ד"ה ועף], זהו אונס, ובכל אלו הג' חילוקים שחיטתו פסולה, וכן פירש בח"י חתם סופר (ד"ה ובא) מדרנפשיה. והנה ברמב"ם שלפנינו איתא ג"כ בין ברצון, אבל הב"ח לא גרס כן ברמב"ם, וכתב שלא הזכיר הרמב"ם בין ברצון לפי שלא נזכרה במשנה, והטור (שם) איידי דכתב בין בשוגג בין במזיד כתב ג"כ בין באונס בין ברצון, ועי' בפרישה (שם)

4. ספר שערים מצויינים בהלכה

מחמת ביעתותא, אתי למיטעי ולומר מאי שנא משובר מפרקתה דגם התם נבלע הדם באיברים, וקי"ל (יו"ד סי' סז) דיוצא ע"י מליחה, ותו דבני מעיים שאין מחזיקין בהם דם [עי' בשו"ע יו"ד סי' עה] לישתרי, וכן יש בכל שאר הטעמים מקום לטעות, לכן אין לך רשות להרהר בטעמים כלל, אלא גזירת המלך הן מהלכה למשה מסיני וכמש"כ הבעל המאור (ז. מדפי הרי"ף ד"ה איתמר) שאין לנו לדמות בדברים אלו מסברא כו' ע"ש. ועי' בפמ"ג (שפ"ד שם סק"ב) שמיישב טענת התב"ש, ומ"מ כתב דנפיק מיניה חורבא מטעם אחר ע"ש. וע"ע בדעת תורה (שם סק"ב) בענין זה. וע"ע בדברינו לעיל (יו: ד"ה מנין, כו. ד"ה השוחט).

אם שהה כדי שחיטה פסולה. כתב במעשה הגאונים (סי' צא) דפסול שהייה הוא כיון דשהה כשיעור ואח"כ גמרה, מתה הוא דשחיט, ואנן בעינן שישחוט חיה, ועוד דמחמת ביעתותא מיבלע דם באיברים. וכ"כ בשבלי הלקט (הל' שחיטה סי' ד) ובכל בו (סי' קז). ובפרישה (יו"ד סי' כג סק"ג) כתב עוד טעם, משום דכתיב "ושחט" משמע שחיטה אחת ולא שני שחיטות. וכ"כ בכנה"ג (הגה"ט שם סק"א וסק"ד) בשם מהר"י ווייל. אבל בתבואות שור (שם סק"א) כתב בזה"ל, וראיתי בקצת הלכות שחיטות מתחכמים לתת טעמים להלכות אלו ואין בהם ממש ויש לחוש דליפוק חורבא מינייהו, דלמש"כ שמתוך ששוהה נבלע ומתקשה הדם באיברים

5. פירוש המשנה לרמב"ם מסכת חולין פרק ב

[ג] זהו תיאור השהייה שנזכרה לעיל. השחיזו אה סכין ועף, פירושו הוליך את הסכין על צואר הנשחט ונסתלק לפני גמר השחיטה. וכדי שחיטה אחרת, הוא כדי שיגביה הבהמה וירביצנה וישחוט ואפילו היה הנשחט עוף, אמרו כדי שחיטת בהמה דקה ואפילו לעוף. ואמרו כדי בקור, אמרו כדי בקור טבח חכם כלומר שעור שיבקר את השחיטה לידע אם נשחט השעור הראוי או לאו

6. תורת חיים מסכת חולין דף לב עמוד א

רבי שמעון אומר כדי ביקור כתב הרמב"ם ז"ל בפ"י המשנה מה שאמר כדי ביקור טבח לחכם ר"ל כדי שיעור בדיקת השחיטה לדעת אם נשחט השיעור שחייב או לא ותימא דהא בפ"ק קבעי רב יוסף לפרושי הכי וקא"ל אביי לא הכי אמר רבי יוחנן כדי ביקור חכם וכו'.

7. ראש יוסף מסכת חולין דף לב עמוד א

עיין בפירוש המשניות להר"מ ז"ל שדבריו תמוהים, שפירש כדי ביקור טבח חכם, לראות אם שחט הרוב, והא בפ"ק [ט, א] מפרש בהדיא כדי בדיקת הסכין. וכבר תמה בזה התורת חיים [ד"ה רבי] יעוין שם.

8. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף לב עמוד א

ר"ש כדי ביקור. תוס' תלוי בגודל הסכין, לפי המינימום שצריך בעוף ובבהמה. אך הרמב"ם בפיה"מ כדי בדיקת סימנים, ואף שלעיל ט' מפורש דהמסקנה לא כן ואחרונים מפרשים בדוחק, אחר שחיטה א"צ להראות סכין לחכם כלל, ולמה צריך חכם ואם שיעור שהיה בדיקת סכין למה צריך חכם, זה שייך רק קודם שחיטה. ולכן למד הרמב"ם שצריך חכם להתיר הבהמה, לבדק אם שחט רוב סימנים.

9. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף לב עמוד א

לא בדיחנא ביה בחביבי דאישייליה. ולכא"ו הא לא הביישן למד, אלא רב ידע את ההלכה כמבואר לקמן, רק רצה לברר מה דעת דודו בזה.

10. רש"י מסכת חולין דף לב עמוד א

שהיות מהו שיצטרפו - הפסיק ב' ושלש פעמים בשחיטה אחת ושהה בין שלשתן כדי שיעור שלם.

11. ספר תפארת יעקב

היה שחיטה והיכי חטטה אח"כ כניקב למפרע וע"כ. דעיקר הכוונה
דכל ששהיה מה צריך דכוי שחיטה מ"מ שהייה מפסקת ואין מה
ששחט קודם שהייה מלטרף עם מה שישחוט אחר שהייה וכיון
שאין מלטרפין אין כאן שחיטה שלימה שזו חלי שחיטה וזו חלי
שחיטה, והשחט שפיר מיבעיא ליה אי נימא כל שהגיעו השחיות
לשיעור שהייה שוב אין מלטרפין למה שישחוט עוד או דילמא כיון
דבאהרונה לא היה שיעור שהייה ציחך מלטרף למה שישחוט וכל
מה שקדם ודאי מלטרף, ולא מהני מקלפת שהייה האחרונה לבטל
מה שכבר מלטרף רק על מה שרוצה לשחוט אחר שילטרפו לכשיעור
מסתפק דכתיב דהכל מלטרף עד עתה אבל כולם אין מלטרפין למה
שישחוט אחר שהייה ציחך שיעור שהייה ודו"ק ועמ"ש בסמוך:

שם שחיות מהו שיצטרפו וכו'. נראה לי דהספק נכאן לפי שיש
לסתפק דכיון שהייה או סכונה שכל ששחט ושהה שיעור
שהייה הוי מה ששחט כאלו ניקב כקון ואינה שחיטה כלל וממילא
שוב אי אפשר לגמור השחיטה דכבר ניקבו הסימנים קודם שגמר,

12. רש"י מסכת חולין דף לב עמוד א

במיעוט סימנים - שחט הרוב ושהה במיעוט האחרון וגמר שחיטתו.

מהו - מי אמרינן כיון דעבד ליה רובא אתכשר או דלמא כיון דהדר וגמרה כולה חדא שחיטה היא.

תיקן - ולחומרא ובמיעוט קמא אי דגרגרת לאו מידי עביד ולא שהייה היא ואי דוושט דנקובתו במשהו מיטרפא ממה נפשך
דהא כיון דשהה אזיל ליה מעשה קמא והוה ליה נקב בעלמא וטרפה ונראה דהשושט רוב סימנין והשליך מידו והעוף שוהה
למות אסור לחזור ולחתוך המיעוט בתורת שחיטה דמוטב שיכה על הצואר בסכין או ימתין עד שימות.

13. ספר שערים מצויינים בהלכה

מוכרח לעשות כן. / וכתבו בלב אריה (ד"ה בפרש"י, ולעיל ל. תוד"ה החליד) ובתשו' שבות יעקב (ח"א סי' נד) דע"כ מזה דעד כאן לא נסתפק בגמ' אלא כשלא סילק ידו עדיין מן העוף, אלא דעדיין העוף בידו ושהה במיעוט האחרון, אבל כשכבר זרק העוף מידו וסילק ידו ממנו, א"כ מה שחותך אח"כ לאו בתורת שחיטה הוא, ואינו בכלל האיבעיא לאסור בדיעבד, ורק לכתחילה החמיר רש"י שלא לעשות כן, ולכן כתב הלשון "ונראה". אבל בתשו' נודע ביהודה (מהד"ת יו"ד סי' ב) כתב שאין לסמוך על השבות יעקב שמכשיר בדיעבד. והובא דבריו בפתחי תשובה (יו"ד סי' כג סק"י). ויש בענין זה אריכות בפוסקים, ועי' בדעת תורה (שם ס"ק כג) שמסיק דקשה להקל כהשבות יעקב, זולת בצירוף צדדים אחרים. וע"ע בדרכי תשובה (שם ס"ק עט) בענין זה.

שהה במיעוט סימנים מהו, תיקו. פרש"י תיקו ולחומרא כו', ונראה דהשוות רוב סימנים והשליך מידו, והעוף שוהה למות, אסור לחזור ולחתוך המיעוט בתורת שחיטה דמוטב שיכה על הצואר בסכין, או ימתין עד שימות עכ"ל. ולכאורה קשה דמתחילה כתב שהוא איבעיא ולא איפשיטא ולחומרא, וא"כ למה כתב אח"כ לשון "ונראה" כו', וכן מש"כ דמוטב שיכה בסכין כו', והרי מדין דגמ'

14. תוספות מסכת חולין דף ל עמוד ב

החליד במיעוט סימנין מהו - פי' בקונטרס במיעוט בתרא אבל במיעוט קמא פשיטא לן דהויא נבלה והגרמה נמי פסק דאפי' שחט שני שלישי והגרים שלישי דעבדינן לחומרא מדקאי הכא בתיקו ורבינו יצחק ברבי מאיר אומר דבהגרמה פסקינן בפ"ק (לעיל יט.) כרבי יוסי בר יהודה ואיכא דמכשר נמי לרבנן שחט שני שלישי והגרים שלישי ולא דמיא להכא דהתם שלא במקום שחיטה הוא והוי כאילו שוחט ברגלה אחר שחיטת הסימן (וכאן) [וכן] נמי אם לאחר שחיטת הרוב עקר (הרוב) המיעוט שחיטתו כשרה כיון דהוי שלא כדרך שחיטה ור"ת הקשה לפירוש הקונטרס דתניא בתוספתא שחט רוב הגררת בעוף אפילו אם גמרו לזמן מרובה שחיטתו כשרה ומפרש ר"ת דהכא בעי במיעוט קמא ובעי לרב יהודה דמכשר תחת העור דדלמא אם תחב הסכין במיעוט הסימן ושחט ברוב שלמטה כדרכו הויא חלוד טפי ואפילו לאמרי בי רב דאמרי תחת העור אינו יודע היינו משום דשחיטה לא שייכא בעור והוי חלדה לפי שהוא שלם אבל סימן דשייכי בהו שחיטה ואפילו הכי אין צריך לשחוט אלא הרוב המיעוט שעל הסכין הוי כאילו נחתך לא הוי חלדה א"נ מיבעיא ליה בתחב הסכין תחת מיעוט קמא ופסקו מלמטה למעלה אח"כ שחט הרוב וכן שהה במיעוט סימנים דלקמן (דף לב.) מפרש ר"ת במיעוט קמא ...

15. ספר שיעורי הרב - ע' סט - עב

שיטת רש"י בפסול שהייה במיעוט בתרא

כתב השו"ע (סי' ב ס"י) "התחיל פסול לשחוט וגמר הכשר או שהתחיל הכשר וגמר הפסול פסולה." ודייק הש"ך שם (ס"ק כז) דמשמע שאם הכשר שחט רוב הסימנים ואח"כ גמר הפסול הרי זה כשר, וכן משמע בגמ' חולין (יט.) ורש"י שם (ד"ה רובו) לגבי שחט רוב ואח"כ הגרים שלישי. והק' הדרישה (סי' כג ס"ק ד) דהא אמרינן בחולין (לב.) "בעי רב הונא בריה דר' נתן שהה במיעוט סימנים מהו תיקו, ופי' רש"י שם דקאי אמיעוט בתרא דסימנים. ומאחר דסלקא בתיקו מסתבר דעבדינן לחומרא, דשהה במיעוט בתרא פסול, ואמנם הכי קיי"ל בשו"ע ורמ"א (סי' כג ס"ה). וא"כ היאך אפשר

להכשיר שחיטת כשר היכא שהפסול גמר מיעוט בתרא דשחיטה, הא כי היכי דשהייה פוסלת במיעוט בתרא, הכי נמי מסתבר דשחיטת פסול תפסול במיעוט בתרא.

ותי' הדרישה שם דשאני הכא דמי שהתחיל את השחיטה לא גמרה, ואף רש"י מודה שאם אדם אחר גמר את השחיטה אין מעשיו מצטרפין לשאר מעשה השחיטה, וממילא אין פסול במיעוט בתרא דסימנים פוסל שאר מעשה השחיטה. אבל כשאותו שהתחיל לשחוט גם גמר את השחיטה נעשה הכל כמעשה שחיטה א', וממילא אף פסול במיעוט בתרא פוסל את הכל. [והש"ך שם תי' עוד בשם הב"ח דשאני הכא דמיירי בעכ"ם שגמר את השחיטה, דמעשה שחיטה ידידה לאו מעשה שחיטה הוא כלל, וממילא אינו פוסל שאר השחיטה שנעשה ע"י ישראל כשר.¹¹⁹]

והנה התוס' בחולין (ל: ד"ה החליד) הביאו שר"ת חולק ע"ד רש"י, וס"ל דלא בעי רב הונא בריה דר' נתן אלא לגבי שהה במיעוט קמא דסימנים, אבל שהה במיעוט בתרא דסימנים בודאי כשר, דהיאך אפשר שתיאסר הבהמה לאחר שכבר הותרה, הא למה זה דומה למחתך ברגל הבהמה לאחר שכבר שחט רוב הסימנים דבודאי אין זה פוסל את השחיטה.

ובביאור שיטת רש"י נראה לומר דס"ל תרתי: חדא, דאע"פ שא"צ לשחוט יותר מרוב הסימנים, מ"מ אם שחט יותר, אפי' מיעוט בתרא של הסימנים נתפס כחלק ממעשה השחיטה. ומצינו מעין זה לגבי שחיטת עוף. דהנה מבואר במתני' ריש פ"ב

הבהמה, ממילא ל"צ שום צירוף בין הרוב שנשחט לשאר מעשה השחיטה. אלא ע"כ צ"ל דס"ל לרש"י שכך נאמרה ההלכה דכל ששה באמצע מעשה השחיטה הרי זה פוסל כל השחיטה כולה. ומה"ט סובר רש"י דאף אם שהה רק במיעוט בתרא דסימנים הרי השחיטה פסולה, דהואיל וגם מיעוט בתרא נתפס כחלק ממעשה השחיטה וכמו שנתבאר, מש"ה אם שהה במיעוט בתרא איגלאי מילתא למפרע שכל השחיטה נעשתה בפסול. ולפ"ז קושית ר"ת לא קשה מידי, דאע"פ שכבר הותרה הבהמה ע"י שחיטת רוב הסימנים, מ"מ כל ששה בגמר שחיטת הסימנים איגלאי מילתא למפרע דחשיב עפ"י דין כאילו כל השחיטה נעשתה בפסול.¹²¹

[ובדעת ר"ת י"ל דס"ל דשהייה פוסלת את השחיטה רק מפני שהיא מבטלת את הצירוף בין חלקי השחיטה, ולא שייך פסול זה אלא בחלק השחיטה המעכב בהיתר השחיטה, משא"כ במיעוט בתרא דסימנים. אי נמי י"ל דס"ל שלא נתפס מיעוט בתרא דסימנים כחלק ממעשה השחיטה כלל, דאף למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף (חולין כט:)] והכשר תחילת השחיטה תלוי בסוף השחיטה, היינו דוקא כשסוף השחיטה מעכב בהכשר השחיטה. אבל לאחר שכבר נשחטו רוב הסימנים, הרי ל"צ לשחוט שאר הסימן כלל, וא"כ אין שחיטת שאר הסימן מצטרפת לשאר מעשה השחיטה, אלא הרי זה כמחתך ברגל הבהמה לאחר שכבר נשחטו הסימנים.¹²²

ונראה דלפי דברינו בביאור שיטת רש"י יש ליישב גם קושית הדרישה. דלעולם אף רש"י מודה שאין בהמה נאסרת מכאן ולהבא לאחר שכבר הותרה ע"י שחיטת רוב סימניה, רק ס"ל שע"י שהייה במיעוט בתרא נאסרת הבהמה למפרע, דמדשהה איגלאי מילתא למפרע שנעשתה השחיטה בשהייה, ופסול זה מתפשט לכל מעשה השחיטה (אפי' לתחילת השחיטה) הואיל וכל מעשה השחיטה נידון כמעשה א'.¹²³ וסברא זו לא שייכא אלא כשעשה ישראל כל מעשה השחיטה ואנו באים לפסלה מחמת שהייה. אבל אם בתחילה שחט ישראל ואח"כ גמר עכו"ם א"א לפסול את השחיטה למפרע, דבודאי לא שייך לומר שע"י שעכו"ם גמר את השחיטה, ממילא נחשב כאילו כל מעשה השחיטה נעשה ע"י עכו"ם ולא ע"י ישראל. אלא ע"כ צ"ל שע"י מעשה העכו"ם במיעוט בתרא אנו באים לאסור את הבהמה מכאן ולהבא, וזה דבר שא"א להיות הואיל וכבר הותרה הבהמה בשחיטת רוב סימניה.

16. ספר שיעורי הרב - ע' עז-עה

דין רוב סימנים בשחיטה

כבר ביארנו די"ל דמח' רש"י ור"ת לגבי שהייה במיעוט בתרא סובבת סחור סחור לשאלה אם שחיטת מיעוט בתרא של הסימנים נתפסת כחלק ממעשה השחיטה או לא. ונראה להוסיף דשאלה זו גופא תלויה במה שיש להסתפק בהא דקיי"ל בשו"ע (סי' כא ס"א) שאם שחט רוב הסימנים הרי זו שחיטה כשירה: האם זה מדין הכללי דרובו ככולו; או דילמא כך נאמרה ההלכה למשה מסיני דשחיטה דא"צ לשחוט כל הסימנים אלא סגי בשחיטת רוב הסימנים. דלצד הא' יש מקום לומר שאף המיעוט בתרא נתפס כחלק ממעשה השחיטה, דאולי לא אמרינן רובו ככולו אלא כשלא גמר לשחוט כולו, אבל אם גמר שחיטתו אף סוף השחיטה נתפס כחלק ממעשה השחיטה.¹²⁵ אך לצד הב'

שכך נאמרה ההלכה דסגי בשחיטת רוב הסימנים נראה פשוט דמיעוט בתרא של הסימנים לא נתפס כחלק ממעשה השחיטה כלל.

17. דף על הדף חוליו דף לב עמוד א

בגמ': מאי כדי שחיטה כדי שיגביהנה וירביצנה וישחטנה.

הנה כל אלו של שיעורים הם הלכה למשה מסיני.

וכתב הגרש"ב ל ליברמן ז"ל מלונדון - צפת בספרו בשבילי השחיטה (סי' י"ד אותך י') דמכאן מוכח שמה שנוהגין שמשכיבין את הבהמה בשעת שחיטה, הוא מזמן הלל"מ. שהרי שיעור שהיי' נקבע הלכה למשה מסיני, כשעה ששוהה להשכיב את הבהמה לשחיטתה.

וכן השכיבו את הבהמות בשעת השחיטה בבית המקדש, כדמצינו במדות (פ"ג מ"ה) שהיו טבעות קבועות בארץ כדי לאחוז את ראש הבהמה בתוכן, כשהבהמות מושכבין על הארץ.

18. שו"ע יורה דעה - סימן כג

(ב) שהייה כיצד, הרי שהתחיל לשחוט והגביה ידו קודם שיגמור השחיטה, ושהה בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון, ובא הוא או אחר וגמר השחיטה, אם שהה כדי שיגביה הבהמה וירביצנה וישחוט רוב הסימנים שהוא הכשר שחיטה, שחיטתו פסולה. היתה בהמה דקה, שיעור שהייתה כדי שיגביה בהמה דקה וירביצנה וישחוט. אם היתה גסה, כדי שיגביה בהמה גסה וירביצנה וישחוט; ובעוף, כדי שיגביה בהמה דקה וירביצנה וישחוט; ויש אומרים דשיעור שהיית עוף כדי שחיטת רוב סימן א' בעוף בלי הגבהה והרבעה; ולפי דבריהם יש לזוהר כשהתחיל לשחוט בעוף וחתך מעט עד שהדם יוצא, והגביה סכינו מהצואר, שלא יגמור השחיטה לפי שיש לחוש שמא שחט משהו מהושט; ואפילו לא הגביה סכינו אלא מעט, יש לחוש, מפני שהיית העוף מועטת מאד דכדי שחיטת רוב סימן א' בעוף הוא נעשה מהר; ואפילו אמר השוחט: ברי לי שלא חתכתי כי אם העור, אין סומכין עליו כיון שיצא הדם; ואם בא לשאול אחר שהגביה סכינו כיצד יעשה, אומרים לו שישחוט הקנה לבדו במקום אחר, ואח"כ יהפוך הושט ויבדוק אותו. ולענין מעשה יש להחמיר כסברא זו, אלא א"כ הוא שעת הדחק או הפסד מרובה שאז יש לסמוך על סברא ראשונה: הגה - והמנהג פשוט במדינות אלו להטריף כל שהייה, אפי' משהו, בין בעוף בין בהמה (מרדכי ומהרי"ו בה"ל שחיטה) ואין לשנות. ואם נמצא לאחר שחיטה גמי או כיוצא בו מונח בוושט או בקנה ונשחט עמו, טריפה, דודאי הוצרך להשהות מעט בחתיכת הדבר ההוא לאחר ששחט הסימן, והוי שהייה במשהו, וטרפה (תה"ד סימן קפ"ה):

(ג) שחט מעט ושהה מעט, וחזר ושחט מעט ושהה מעט, אם כשתצטרף כל השניות יש שיעור שהייה, שחיטתו פסולה. (ולפי המנהג בכל ענין טריפה):

(ה) אחר ששחט רוב אחד בעוף או רוב שנים בהמה אין שהייה פוסלת; ולפי זה אין שהייה בקנה בעוף כלל. ויש מי שאומר שכל שלא נגמרה שחיטת כל שני הסימנים פוסלת שהייה; ולכתחלה יש לזוהר לחוש לדבריו: הגה - ואפילו בדיעבד המנהג להטריף; ולכן אם לאחר ששחט רוב שנים שוהה הבהמה או העוף למות יכנו על ראשו להמיתו, ולא יחזור וישחוט (תה"ד לדעת רש"י וסמ"ק ומהרי"ו וע"פ):

19. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף לב עמוד א

משנה. רבי עקיבא אומר טרפה. צ"ע איך יתכן דבשחיטת סימן א' תיטרה מטומאת נבילה. וכתב המאירי דר"ע קאי רק אבבא דסיפא, בהחליד את הסכין תחת השני, דכיון ששחט את שני הסימנים הו"ל טריפה. ודבריו צ"ע שהרי בגמ' מבואר דר"ע קאי אף ארישא.

וי"ל באופן אחר, דס"ל לר"ע דכיון דבדין טומאת נבילות נאמר בתורה וכי ימות מן הבהמה, משמע דרק אם מתה מאליה הו"ל נבילה, לכך אם שחט סימן א' אע"ג דאינו שחיטה לשאר דינים, אבל מ"מ לא מיקרי 'וכי ימות', ולכך אינו מטמא טומאת נבילות. ויש להוסיף דהא מצינו דשחיטת סימן אחד מהני בעוף, ואיתא לעיל (כט ב) דמה"ט השוחט סימן אחד של בהמת קדשים בחוץ חייב, אף למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף, כיון דזהו מעשה שחיטה בעוף, והכא נמי חשיב מעשה שחיטה בסימן אחד, דתו אינו בכלל וכי ימות.

20. ספר שערים מצויינים בהלכה

אלא אמר רבא אלו אסורות קתני כו'. כתב
בתשו' הריב"ש (סי' תג) דלא בעי
למימר דמשבשינן למתני' ולמתני' בה אלו
אסורות, דדרך התנא להחסיר תיבה ע"י שכחה
ולא להחליף כמש"כ רש"י במס' סנהדרין (י'
ד"ה והא) על דעתיה דרבא גופיה, ועוד שהרי
לא אמר כאן תני אלו אסורות, דהיינו שרוצה
לומר שיתרץ הלשון, אלא אמר אלו אסורות
קתני, ורוצה לומר שכשאמר "אלו טרפות"
היתה כוונתו לומר אלו אסורות ויש מהן
נבילות ויש מהן טריפות, וכלל את כולן
בתיבת טריפות.

21. ספר שערים מצויינים בהלכה

כי קתני נבילה דלא מטמאה מחיים, אבל נבילה דמטמאה מחיים לא קתני. כתב הרמב"ם (שחיטה פ"ג הי"ט) נפסק רוב הקנה או שניקב הושט בכל שהוא במקום הראוי לשחיטה הר"ז נבילה מחיים. ומבואר מדבריו דנקובת הושט הוי נבילה מחיים אף קודם שנשחטה. ובש"ך (יו"ד סי' לג סק"ד) הקשה עליו מגמ' כאן, דחזינן דנקובת הושט ופסוקת הגרגרת לא הוי נבילה מחיים, אלא דאם שחטה נפסלה בשחיטה קרינן להו, ואע"ג דשינויא דרבא לא קיימא במסקנא, מ"מ האי דינא דהוי סתמא דהש"ס דנקובת הושט ופסוקת הגרגרת לא הוי נבילה מחיים קושטא הוא, וכן משמע מפרש"י כאן, ונשאר בצ"ע. ובתבואות שור (שם סק"ה) כתב, דלא קשה מידי, שדעת הרמב"ם שיש לחלק בין טומאת נבילות לאיסור נבילות, דלענין טומאה אינה מטמאה עד שתצא נפשה, והטעם דלענין טומאה כתיב "מיתה", משא"כ לענין איסור לא כתיב כי אם "לא תאכלו כל נבילה", ולא כתיב ביה מיתה כלל, ובוזה. נמי ניחא מש"כ

22. תוספות מסכת חולין דף לב עמוד ב

והדר ביה רבי זירא - פ"ה ממה שהקשה מה לי בריאה מה לי בבני מעיים אלא טעמא משום דכמאן דמנחא בדיקולא דמיא ופירש הא דבעי נקבו בני מעיים בין סימן לסימן דהיינו בין קנה לוושט דאי נשחט הוושט תחלה הווי בני מעיים כמאן דמנחא בדיקולא דמיא ונראה דדעת הקונט' שאין צ"ל דרבי זירא פליג אר"ל וקשה דנקבו בני מעיים בין סימן לסימן משמע אפילו בין וושט לקנה ועוד דמשני רבי זירא לדבריו דרבא קאמר ליה הוה ליה למימר קמיבעיא ליה ועוד דקאמר דהדר ביה רבי זירא מדבעי רבי זירא נקבו לא הוה ליה למימר טפי אלא והדר ביה רבי זירא דבעי רבי זירא כו' אבל מדנקט מדבעי רבי זירא משמע שמן הבעיא חזר בו והכי פריך מדמקשה לרבא מה לי בריאה מה לי בבני מעיים שבכל מקום יש להתיר ש"מ דסבר דאין טרפות לחצי חיות ולא שייך למיבעי נקבו בני מעיים בין סימן לסימן ומתחלה מיבעי ליה נקבו אפילו נשחט הוושט תחילה דהוי פשיטא ליה דיש טרפות לחצי חיות ומשני לעולם לא חזר מן הבעיא ואליא דרבא שהתיר בריאה פריך כיון דשרי בניקבה הריאה אחר שחיטת קנה זה אי אפשר אלא מטעם שאין טרפות לחצי חיות ואם כן גם בבני מעיים תתיר.

23. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף לב עמוד ב

דבעי ר' זירא. רש"י לומד דאף במסקנה דניקבה ריאה אחר ששחט הקנה כשרה כר"ל, דאין חולק וה"ה כששחט קודם ושט ונקבו בני מעיים. אך רוב הראשונים חולקים, דלא קי"ל כר"ל, וכן פסקו הרי"ף והשו"ע. ולמדו שר' זירא פליג אר"ל, דבין סימן לסימן לא כרש"י, אלא אף כששחט ושט קודם, ואעפ"כ בני מעיים שנקבו, טריפה, וה"ה ריאה שניקבה אחר ששחט קנה. ועוד, כשהגמ' דוחה שר' זירא לא חזר בו, לא ס"ל כלל כמאן דמנחא בדקולא.

24. תוספות מסכת חולין דף לב עמוד ב

ואמרינן לאו היינו דבעי אילפא - לכך הוצרך כאן להביא ראייה מאילפא משום דרבי זירא סתם דבריו ולא אמר אלא מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני או לא ולטהרה מידי נבלה גמרא הוא דקאמר לה לכך מדקדק מדקאמר לאו היינו דבעי אילפא ש"מ דלטהרה מידי נבלה קמיבעיא ליה.